

DAVLATNING MONETAR SIYOSATI VA UNING IQTISODIYOTNI TARTIBGA SOLISHDAGI AHAMIYATI

Choriyorov Behruz Ilhomjonovich

Termiz davlat universiteti Iqtisod yo'nalishi magistranti,

tel. nomeri: +99-899-961-24-09

Annotatsiya. Yumshoq monetar siyosat — bu markaziy bank tomonidan iqtisodiyotga qo'shimcha stimuly berish maqsadida pul massasini oshirishga qaratilgan siyosat bo'lib, asosan asosiy foiz stavkasini pasaytirish orqali amalga oshiriladi. Ko'plab davlatlar inqiroz arafasida foiz stavkalarini tushirish orqali iqtisodiyotga stimuly berishni maqsad qiladi. Nisbatan qattiq monetar siyosat esa yuqori inflyatsiyaga qarshi kurash maqsadida yuritiladigan siyosat bo'lib, asosiy foiz stavkasining oshirilishi hamda inflyatsiya darajasi bilan asosiy foiz stavkasi o'rtasida ma'lum darajada ijobiy farqni saqlab turishni nazarda tutadi.

Абстрактный. Мягкая денежно-кредитная политика — это политика центрального банка, направленная на увеличение денежной массы с целью дополнительного стимулирования экономики, в основном за счет снижения ключевой процентной ставки. Многие страны стремятся стимулировать экономику путем снижения процентных ставок накануне кризиса. Относительно жесткая денежно-кредитная политика — политика, направленная на борьбу с высокой инфляцией, которая предполагает повышение ключевой процентной ставки и поддержание определенной положительной разницы между уровнем инфляции и ключевой процентной ставкой.

Abstract. A loose monetary policy is a policy aimed at increasing the money supply by the central bank in order to provide additional stimulus to the economy, mainly by reducing the key interest rate. Many countries aim to stimulate the economy by lowering interest rates on the eve of a crisis. A relatively tight monetary policy is a policy aimed at combating high inflation, which involves increasing the key interest rate and maintaining a certain positive difference between the inflation rate and the key interest rate.

Kalit so'zlar. Foiz stavkalari. Monetar siyosat. Inqiroz. Iqtisodiyot. Inflyatsiya. Stimuly. Moliyaviy barqarorlik.

Ключевые слова. Процентные ставки. Денежно-кредитная политика. Кризис. Экономика. Инфляция. Стимул. Финансовая стабильность.

Keywords. Interest rates. Monetary policy. Crisis. Economy. Inflation. Stimulus. Financial stability..

Qattiq monetar siyosat vositasida asosiy foiz stavkasining nisbatan yuqori saqlab turilishi o‘z-o‘zidan mamlakatda pul massasi o‘shishini sekinlashtiradi. Pul massasi o‘shishining sekinlashishi valyuta kursining oshishiga — milliy valyutaning boshqa valyutalarga nisbatan qadri ortib borishiga sabab bo‘lishi mumkin. Xususan, 2022 yil noyabr oyi holatiga real valyuta kursi, turli terbranishlardan so‘ng, 2019 yil bilan taqqoslaganda 7 foizga [balandroq bo‘lgan](#). Ta’kidlash joizki, milliy valyutaning real almashinuv kursi 2019 yildan keyingi davrda biron marta 100 foizdan, ya’ni 2019 yil sentabr oyidagi darajadan pastga tushmagan. Bu esa, boshqa shartlar o‘zgarmagan holda, eksport tovarlarining hamkor davlatlarda qimmatroq bo‘lib qolishiga va, tabiiyki, ularning raqobatbardoshligi pasayishiga olib keladi. Ichki bozorda esa, aksincha, import tovarlarning narxi arzonlashadi. Ya’ni, real valyuta kursining o‘zgarishi (boshqa shartlar o‘zgarmagan holda) mahalliy tovarlarni jahon bozorida 2019 yildagiga qaraganda 7 foizga qimmatroq, import tovarlarini ichki bozorda 7 foizga arzonroq qilib qo‘ygan. Bu holat o‘z-o‘zidan tashqi savdo defitsitining o‘shishiga olib keladi. Markaziy bank mamlakatning bank tizimini muhim bo‘g‘ini hisoblanib, u monetar (pul – kredit) siyosatini yurituvchi asosiy subyektidir. Mamlakatning maqsadi va uni strategiyasidan kelib chiqib Markaziy bank ma’lum monetar rejimini yuritadi. Bunda tanlangan bir ko‘rsatkich “nominal langar” yoki maqsadli ko‘rsatkich belgilanib unga erishish uchun harakat qilinadi. Iqtisodiy adabiyotlar “nominal langar” sifatida YaIM, pul massasi, inflyatsiya darajasi, valyuta kursi va boshqa ko‘rsatkichlar mo‘ljall sifatida qabul qilinadi. Mazkur ilmiy maqolada Markaziy bank tomonidan qanday monetar rejimlarning olib borilishi atroflicha o‘rganilib, hozirgi vaqta dunyo mamlakatlari joylashgan hududlar bo‘yicha inflyatsiya targetlash rejimiga o‘tgan davlatlar va ularning 2023 yilda belgilangan ko‘rsatkichlari hamda 2021 yil O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki inflyatsiyani targetlash rejimiga o‘tganidan so‘ng maqsadli ko‘rsatkichga erishish va uning natijalari o‘rganildi.

Monetarizm (lot. moneta — tanga, pul) — davlatni iqtisodiy boshqarishga oid iqtisodiy nazariya va amaliy konsepsiya. 20-asr ning 50-yillarida Milton Fridmen asos solgan. M. M. Fridmen, G. Xaberler (AQSH), O. Fayt (GFR), J. Ryuyeff va boshqa asarlarida rivojlantirilgan. Fridmen va uning safdoshlari J. M. AGeynsning pulsiz omillar (mas, investitsiyalar) o‘rniga aynan pulli omillarni afzal ko‘radilar. Monetarizm iqtisodiyot nazariyasidagi neoliberalizm oqimiga kiradi, ta’minlash va iqtisodiy o‘shish mexanizmini yaratish muammolari bilan shug‘ullanadi va bu mexanizmga asosiy e’ti-borni pulga qaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. A.A.Gurevich, Monetar siyosat: nazariya va amaliyot.: M, 2001.

2. A.V.Tihonov, Rossiyada monetar siyosat.: M, 2010.
3. Tomas J.Sargent, Monetar siyosat, inflatsiya va biznes sikli.: Oxford University, 2008.
4. A.V.Kolesnikov, Monetar nazariya va siyosat.: Вестник Института экономики Российской академии наук, 2014.
5. Carl E. Walsh, Monetar nazariya va siyosat.: MIT Press, 20176. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 13-sentyabrdagi PQ- 3272
6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 13-sentyabrdagi PQ- 3272-sonli “Pul-kredit siyosatini yanada takomillashtirish chora- tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori. www.lex.uz.
7. Malkina M.Yu. Inflyatsionnie protsessi i denejno-kreditnoye regulirovaniye v Rossii i zarubejom. Uchebnoye posobiye. – M.: INFRA-M, 2012.
8. Moiseev S.R. Denejno-kreditnaya politika: teoriya i praktika. Uchebnoye